

1963-1974 Yılları Arasında Kıbrıs'ta Rumların Türlere Karşı Saldırıları Soykırım Olarak Değerlendirilebilir Mi?*

Can the Greek Attacks on the Turks in Cyprus between 1963-
1974 be Considered Genocide?

Oğuz YUCEL **

Öz

Kıbrıs Adası, küresel güçlerin Doğu Akdeniz'i kontrol etme politikaları için stratejik konumunu ve önemini korumaktadır. 1571 yılında Osmanlı Devleti tarafından fethedilen Kıbrıs, 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi sonrasında Osmanlı Devleti'nin uluslararası konjonktürdeki yalnızlığının giderilmesi amacı ile İngiltere'ye kiralanmıştır. Bu tarihten 1960 yılına kadar Kıbrıs, İngiltere idaresinde kalmıştır. Bu süreçte Rumlar, Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanması için çeşitli girişimlerde bulunmuşlardır. 1955 yılında EOKA terör örgütü kurulmuş ve "Enosis" amacı ile terör saldırıları yapmaya başlamıştır. 1960 yılında Türk ve Rumların ortak kurucu oldukları Kıbrıs Cumhuriyeti 21 Aralık 1963 tarihinde EOKA örgütünün başlattığı saldırılar neticesinde son bulmuştur. 1963 Kanlı Noel'inden 1974 Barış Harekâtına kadar Türk yerleşim bölgelerine ve sivil, silahsız halka yönelik Rum saldırıları, Yunan asker ve subay desteği ile devam etmiştir. Bugüne kadar bu saldırıların Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 09.12.1948 tarihinde kabul edilen "Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi"nde belirtilen maddeler açısından ne anlam ifade ettiği konusunda bir çalışma olmamıştır. Bu çalışma, bu saldırıların

* Bu makale Türk Tarih Kurumu tarafından desteklenen, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü bünyesinde hazırlanan Kıbrıs'ta Türklere Karşı İşlenen Uluslararası Suçlar 1955-1974 isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü. E-posta: oguzyucel07@gmail.com, Orcid ID: 0000-0002-3015-206X.

Geliş Tarihi / Received: 21.09.2021.

Kabul Tarihi / Accepted: 15.11.2021.

soykırım olarak yorumlanıp yorumlanamayacağını tartışmak için yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs Adası, Rumlar, Türkler, Saldırı, Soykırım Suçu

Abstract

Cyprus Island maintains its strategic position and importance for the policies of global powers to control the Eastern Mediterranean. Cyprus was conquered by the Ottoman Empire in 1571 and leased to Britain after the Ottoman-Russian War of 1877-1878 in order to eliminate the loneliness of the empire in the international arena. Cyprus remained under the British administration until 1960. In this process, the Greeks made various attempts to connect Cyprus to Greece. In 1955, the EOKA terrorist organization was established and started to carry out terrorist attacks with the aim of *Enosis*. The Republic of Cyprus, co-founded by Turks and Greeks in 1960, came to an end as a result of the attacks launched by the EOKA organization on 21 December 1963. From the 1963 Bloody Christmas to the 1974 Peace Operation, Greek attacks against Turkish settlements and civilians continued with the support of Greek soldiers and officers. Until today, there has been no study on what these attacks mean in terms of the articles specified in the "Convention on the Prevention and Punishment of Genocide" adopted at the United Nations General Assembly on 09.12.1948. This study was written to discuss whether these attacks can be interpreted as genocide or not.

Keywords: Cyprus Island, Greeks, the Turks, Assault, Genocide Crime, International Criminal Court

Giriş

Doğu Akdeniz'in ortasında bulunan Kıbrıs Adası 1571 yılında Türk hâkimiyetine girmiştir. Osmanlı Devleti'nin 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi'nde zor durumda kalması üzerine Kıbrıs, İngilizlerin diplomatik desteğini kazanmak amacı ile İngiltere'ye kiralanmıştır.

İngiliz hâkimiyetinde 1960 yılına kadar kalan Kıbrıs adası, bu tarihte bağımsız bir devlet olmuştur¹.

İngiliz hâkimiyeti yıllarında Kıbrıslı Rumlar içerisinde zaman zaman Yunanistan ile Kıbrıs Adası'nın birleşmesi (*Enosis*)² amacı ile birtakım faaliyetler görülmüştür. 1955 yılına geldiğimizde Yunanistan, *Enosis*'i gerçekleştirmek amacı ile Kıbrıs'a Georgios Grivas³ isimli bir subayını göndererek EOKA isminde bir terör örgütü kurdu muştur. EOKA terör örgütü, ilk saldırısını 1 Nisan 1955 tarihinde gerçekleştirmiştir. EOKA teröristlerinin ilk saldırısından 3 ay sonra, saldırıların yönü Türklere çevrilmiştir. EOKA'nın siyasi lideri Rum Kilisesi Başpiskoposu III. Makarios⁴ ve askerî lideri Georgios Grivas

¹ Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluş antlaşmaları olan Londra Antlaşması ve Garanti Antlaşması için bkz. "Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Temel Yapısı (Zurih, 11 Şubat 1959)", https://www.mfa.gov.tr/kibris-cumhuriyetinin-temel-yapisi-_zurih_11-subat-1959_.tr.mfa (Erişim tarihi: 15.03.2021); "Garanti Antlaşması (Zurich, 11 Şubat 1959)", https://www.mfa.gov.tr/garanti-antlasmasi-_zurich_11-subat-1959_.tr.mfa (Erişim tarihi: 15.03.2021).

² *Enosis* kelime anlamı olarak "birlik, birleşme" manasına gelir. Yunanca "ena" ve "sis" kelimelerinin birleşmesi ile oluşmuştur. Ayrıca *Enosis* kelimesi, Balkan Harpleri esnasında Girit Adası'nın Yunanistan tarafından işgal edilmesi sırasında da kullanılmıştır. Bu açıdan bir ülkenin sınırlarına dâhil olma, birleşme, ilhak anlamına gelmektedir. Ulvi Keser, *Kıbrıs'ta Türk-Yunan Fırtınası (1940-1950-1960-1970)*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 2006, s. 145-148.

³ Kıbrıs'ta kurulan EOKA terör örgütünün lideridir. Kıbrıs'ta doğan Georgios Grivas, Yunan Ordusu ile birlikte Anadolu'nun işgalinde görev yapmıştır. İstiklal Harbimizde Türk Ordusunun gayrinizami harp tekniklerini gözlemleyerek Kıbrıs'taki terör saldırılarında o teknikleri kullanmıştır. Georgios Grivas hakkında daha detaylı bilgi için bkz. General Grivas, *Hayatım*, ed. Charles Foley, çev. Cumhur Atay, Kalkedon Yayınları, İstanbul 2012.

⁴ Ano Panaiia köyünde, Hristodulu Mouskos isimli bir köylünün çocuğu olarak 13 Ağustos 1913'te doğan Makarios'un esas adı Mihail Hristodu'lur. Mihail'in çocukluğu Yunan kültürüne olan aşkla geçmiştir. Kykko Manastırı'nda keşiş olmak için eğitim gördüğü sırada Rumların 1931 ayaklanmasının rüzgârıyla *Enosis* fikrine kapılmıştır. İlahiyat eğitimi almak için Boston'a gitmiş, döndüğünde Kıbrıs Rum Kilisesi'ne başpiskopos seçilmiştir. Döndükten sonra tüm amacı *Enosis* olan Makarios, 1960'ta Kıbrıs Cumhurbaşkanı olmuş, 1974'te Yunanistan'ın desteklediği darbe ile yönetimden indirilmiştir. Türklere karşı işlenen saldırılarda ve Uluslararası suçlarda bir numaralı sorumlulardan olan Makarios 3 Ağustos 1977'de kalp krizi geçirerek ölmüştür. Makarios hakkında daha detaylı bilgi için bkz. Stanley Mayes, *Kıbrıs'ın İlk*

sistemli ve planlı saldırılarını Kıbrıs'ın geneline yaymıştır. İngilizlerin de bu saldırılara yer yer göz yumması, yer yer de umursamaması barış içerisinde ve sakin bir hayat yaşayan Kıbrıslıların huzurunun uzun yıllar geri gelmeyecek şekilde yok olmasına sebep olmuştur.

Her ne kadar 1960-1963 yılları arasında Kıbrıs Cumhuriyeti döneminde Kıbrıs'ta barış hâkim olmuş gibi görünse de Makarios, Grivas ve Yunanistan yöneticileri ortak yönetimi ve 1959-1960 Antlaşmaları ile Türklere sağlanan hakları *Enosis*'i engellediği için kabul etmek istememişlerdir. Türkleri, kurucusu oldukları devlet yönetiminden uzaklaştırarak Kıbrıs'ın hâkimiyetini ellerine almak ve *Enosis*'i gerçekleştirmek için saldırılara yeniden başlamışlardır. EOKA Terör Örgütünün 21 Aralık 1963 tarihinde başlattıkları bu saldırılar, 1955-1960 yılları arası yapılan saldırılardan farklı özelliklere sahiptir. Rumlar, 21 Aralık 1963 sonrası saldırılarını Akritas Planı⁵ çerçevesinde sistematik halde tatbik etmişlerdir. Akritas Planı'nın nihai hedefinin Türklerin yok edilmesi olması saldırıların soykırım suçu kategorisine giren bir hal aldığını düşündürmektedir.

1. Soykırım Suçu

Soykırım, milletlerarası hukuka göre uluslararası suçlar kategorisinde yer almaktadır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 09 Aralık 1948 tarihinde kabul edilen Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi ile daimî bir suç niteliği kazanmış ve soykırım suçunun tanımı 2. maddede yapılmıştır:

“Millî, etnik, ırkî veya dinî bir grubu kısmen veya tamamen ortadan kaldırmaya yönelik olarak yapılan ve beş bent hâlinde aşağıda belirtilen durumlardan her biri, soykırım suçunu oluşturmaktadır:

a) Grup üyelerinin öldürülmesi,

Cumhurbaşkanı Başpiskopos III. Makarios Yaşam Öyküsü, Kalkedon Yayınları, İstanbul 2019.

⁵ Türkleri Kıbrıs yönetiminden atacak, Ada'dan yok edecek sistemli bir saldırının planıdır. Plan, hangi bölgede ne kadar Türk'ün öldürüleceği, nereye gömüleceği gibi en ince ayrıntıya kadar düşünülmüş hazırlanmıştır.

- b) *Grup mensuplarında ciddî bedenî ve zihnî zarara sebep olma,*
- c) *Grubun fizikî varlığını kısmen veya tamamen ortadan kaldırmaya yönelik olarak kasten yaşam şartlarını değiştirme,*
- d) *Grup içinde doğumları önlemek amacıyla tedbirler dayatma,*
- e) *Gruba mensup çocukları zorla başka bir gruba nakletme*⁶.

Uluslararası suçların en önemlisi olan soykırım suçu Birleşmiş Milletler nezdinde bu şekilde kabul edilmiştir. Öte yandan Soykırımı Oluşturan Eylemler başlığı altında yapılan tanımlamadan Soykırım Suçunu oluşturabilecek fiillerin özelliklerini incelediğimizde, tüm fiiller için üç ortak durumdan söz edilmektedir:

- “a) Mağdur veya mağdurların belirli bir millî, etnik, ırksal ve dinî bir gruba ait olması*
- b) Failin bu millî, etnik, ırkî ve dinsel grubu kısmen veya tamamen yok etme kastını taşıması*
- c) Bu davranışın, o gruba yöneltilmiş benzer hareketlerden oluşan belirgin bir davranışlar bütünü bağlamında işlenmesi ya da hareketin bizzat kendisinin böyle bir yıkıma yol açabilmesidir*⁷.

Soykırım ifadesi 1960'lı yıllardan sonra alandaki çalışanlar tarafından Yahudi Soykırımı'nı belirtmek için kullanılmıştır⁸. Yunancada kabile, ırk, manasına gelen “genos” kelimesi ile Latince öldürmek manasına gelen “caedere” kelimesinin birleşmesiyle oluşan “Genocide” kelimesi de genel olarak soykırımı anlatan bir kelimedir.

⁶ Bahadır Bumin Özaslan, “Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi Açısından Hocalı Katliamı”, *Hacettepe HFD*, (2014), s. 194-195; Hayder İsam Abbas Almayyahi, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde Savaş Suçları, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2017, s. 35; Nurhan Aydın, “Soykırım İddiası ve Uluslararası Kriterler” ;<https://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/AYDIN-Nurhan-SOYKIRIM-%c4%b0DD%c4%b0ASI-VE-ULUSLARARASI-KR%c4%b0TERLER.pdf> (Erişim tarihi: 04.03.2021).

⁷ Zafer Koca, İnsanlık Suçunun Önlenmesi ve Mağduru Korunmasında Uluslararası Ceza Hukuku ve Uluslararası Ceza Mahkemesinin Önemi ve Etkileri, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Muğla 2013, s. 113.

⁸ Batuhan Duran, Uluslararası Suçlar, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul 2013, s. 93.

Soykırım, tarihte ilk kez 1948 tarihli Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Sorumlularının Cezalandırılması Sözleşmesi ile tanımlanmıştır⁹.

Ünlü hukukçulardan Raphael Lemkin, soykırımın iki şekilde gerçekleştiğini belirtmektedir. Bunlardan birincisi “*baskı altındaki ulusal bir grubun varlığının, değerlerinin ve kültürlerinin tahrip edilmesi*”, diğeri ise “*baskı yapanın kendi ulusal varlığını, değerlerini kabul ettirmeye yönelik baskısı*”dır. Bu durum baskı altında bulunan bir grubun kastî olarak yalnızlaştırılmasıyla ve grubun yerinin değiştirilmesi veya gruba baskı yapanlarla aynı ırktan olanların birlikte zorla iskân edilmesi şeklinde de olabilir¹⁰. Kıbrıs'ta Türklere karşı Rumlar tarafından uygulanan soykırımın tanımlaması tam olarak bu şekildedir.

Soykırım Suçu ile etnik temizlik arasında benzerlik var gibi görünse de aradaki farkı burada açıklamak gerekmektedir. Soykırım suçu işlenirken, suçu işleyenin amacı dinî, millî bir grubu bilinçli şekilde yok etmektir. Etnik temizlik suçu işlenirken saldırılar soykırım suçunun işlenmesine kadar gidebilir. Etnik temizlik suçu ile soykırım suçunun işlenmesi arasındaki fark amaçlarla ilgili bir durumdur. Soykırım suçu işlenirken amaç bir topluluğu kasten yok etmek iken etnik temizlik suçunun işlenmesindeki amaç bir bölgede bulunan grubu o bölgeden göndermektir. Bu halde etnik temizlik soykırım suçunun işlenmesinde sadece soykırımın yöntemlerinden biri olabilir¹¹. Etnik temizlik saldırılarında sivillerin katledilmesi, nüfusun zorla başka yere sürülmesi gibi etnik temizliği oluşturan saldırılar, uluslararası suçlardan insanlığa karşı suç olarak nitelendirilebilir¹².

Batı dünyasının Soykırım (*Genocide*) kelimesinden ürktüklerini burada söylemek yerinde olacaktır. 25 Şubat 1996'da yayımlanan

⁹ Özgür Beyazıt, Uluslar Arası Ceza Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Yetkisi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2008, s. 87; Junior Kayambe Mayamba, Afrika'da İşlenen Uluslararası Suçlar ve Uluslararası Yargı, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2016, s. 12.

¹⁰ Zafer Koca, İnsanlık Suçunun Önlenmesi ve Mağduru Korunmasında Uluslararası Ceza Hukuku ve Uluslararası Ceza Mahkemesinin Önemi ve Etkileri, s. 112.

¹¹ Batuhan Duran, Uluslararası Suçlar, s. 94.

¹² Batuhan Duran, Uluslararası Suçlar, s. 95.

araştırmasında gazeteci yazar ve *Mail on Sunday*'in dış olaylar muhabiri Tim Sebastian, Eski Yugoslavya'da Sırpların Bosna Hersek'te işledikleri soykırım suçuna karşı Batılıların umursamaz tavırlarını ifade ederken, Sırpların işledikleri suçlardan dolayı neden ceza almadıklarını Amerikalı bir yetkilinin ifadeleri ile açıklamıştır:

*“Her ne pahasına olursa olsun onlar (Batılı Devletler) Genosit (soykırım) kelimesinden uzakta durmak, ‘G’ harfini telaffuz bile etmemek zorundaydılar. Bu nedenle, soykırım yerine “etnik temizlik” terimini kullandılar. ‘Soykırım’ deyimini kullanılsaydı, Birleşmiş Milletler ana sözleşmesine göre olaylara müdahale etmeleri gerekecekti. Birleşmiş Milletler kurulmasındaki temel neden, soykırım ve soykırımın önlenmesi idi.”*¹³.

2. Rumların Kıbrıs'ta Türklere Karşı Saldırıları

Rumlar Kıbrıs adasında Türkleri kurucusu oldukları devletten ve görev aldıkları bütün devlet kadrolarından dışlamak amacı ile Türklere karşı 1963 yılı sonu itibari ile 1951 - 1960 arasındakinden daha şiddetli bir biçimde saldırılara tekrar başlamışlardır. EOKA Terör Örgütü Kıbrıs Cumhuriyeti ilan edildikten sonra da (15 Ağustos 1960) varlığını, çalışmalarını yer altında devam ettirmiştir. Bu kapsamda uzun süreli hazırlamış oldukları Akritas Türkleri imha Planı'nı Aralık 1963'te uygulamaya başlamışlardır. İngiliz gazeteci Harry Scott Gibbons¹⁴ 21 Aralık 1963 günü başlayan Rum saldırılarının görgü tanığı olarak olayların başladığı an için şu notu düşmüştür: *“...Soykırım-Kıbrıs Türklerinin topyekûn imhası-başlamıştı.”*¹⁵.

Burada Harry Scott Gibbons ile ilgili bilgi vermek yerinde olacaktır. Bir gazeteci olarak *London Daily Express* gazetesinde dönemin Ortadoğu sorumlusu olarak Kıbrıs'ta bulunmaktadır. 21 Aralık 1963 tarihinde başlayan Rum saldırılarına yakından şahit olan ve gördüklerini kaleme alan Gibbons kitabın ilk bölümünü 1968 yılında kaleme almıştır. Konumuzla yakından alakası olan kitabın ismi “The Genocide Files”tır.¹⁶ Kitabın orijinal isminin “genocide-soykırım” olması önemli bir noktadır.

¹³ Harry Scott Gibbons, *Kıbrıs'ta Soykırım*, Özyurt Matbaası, Ankara 2003, s. 4.

¹⁴ London Daily Express Gazetesinde dönemin Ortadoğu sorumlusudur.

¹⁵ Harry Scott Gibbons, *Kıbrıs'ta Soykırım*, s. 3.

¹⁶ Harry Scott Gibbons, *The Genocide Files*, Charles Bravos Publishers, London 1997.

Kendisi kitabının önsözünde Kıbrıs'taki olaylar için “genocide-soykırım” ifadesini neden kullandığını şöyle açıklamaktadır:

“Soykırım denmezse, en azından Batılı politikacılar ile Birleşmiş Milletlerin gözünde, olay hiç olmamış demektir. Aksi takdirde, aynı kişiler, sorunlara çözüm bulunamayacağını ve barış antlaşmalarının düzenlenemeyeceğini iddia ederler. Ama ben bir politikacı değilim. Ve benim ne Birleşmiş Milletlere ne Avrupa Birliğine ne de Amerika Birleşik Devletleri'ne borcum veya bağımlılığım vardır. Bu nedenle 'soykırım' kelimesini kullanmaktan korkmuyorum ve çekinmiyorum.”¹⁷.

Kıbrıs'ta 1963-1974 arasında Kıbrıs devlet gücünü tamamen ele geçiren Rumlar bir yandan resmi görevliler aracılığı ile diğer yandan da doğrudan Yunanistan'dan gönderilen subaylar tarafından idare edilen EOKA terör örgütü militanlarıyla Kıbrıs Türklerine ve onların sahip olduğu her şeye karşı o kadar çok saldırıda bulunmuştur ki bunların hepsini sıralamak mümkün değildir. Biz bu saldırılardan bazılarını burada örnek olarak alarak bunların BM'nin soykırım tanımına girip girmediğini inceleyeceğiz¹⁸.

3. 21 Aralık 1963: Rum Saldırılarının Başlaması

Lefkoşa Türk Lisesi bahçesinde oyun oynayan Türk öğrencilere 21 Aralık 1963'te Rum polisler ateş ederek 2 Türk öğrencisini yaralamışlardır. Rumlar aynı gün içerisinde Lakademya bölgesinde okuldan evlerine giden çocukların servis araçlarına ateş açmışlar ve 5-7 yaşlarındaki 8 Türk çocuğundan birinin sırtına kurşun isabet etmiş ve çocuk ölmüştür. Çocuklar servis aracında bulunduğu halde, araç hedef

¹⁷ Harry Scott Gibbons, *Kıbrıs'ta Soykırım*, s. 4.

¹⁸ 1964 yılı baharında BM'nin Kıbrıs adasına gönderdiği A. Ortega başkanlığındaki BM Heyetinin haftalar süren araştırmasından sonra resmi olarak yayınladıkları 580 sayfalık 'Ortega Raporu' Rumların katliamlarını, yakıp yıktıkları Türk köylerini, yağmaladıkları Türk mallarını, resimlerle anlatan önemli bir resmi BM yayınıdır. bkz. Mr. A. Ortega, *UNFICYP Expert The Ortega Report*, Dünya Kıbrıs Türkleri Vakfı Yayınları, Lefkoşa 2011.

alınmış ve 10 mermi isabet etmiştir¹⁹.

23 Aralık 1963 günü Matyat isimli Türk köyüne tamamı silahlı 1000'e yakın Rum askeri ve EOKA militanı baskın yapmıştır. İlk açılan ateşte 3 Türk yaralanmıştır²⁰. 9 Aralık 1963'ten²¹ 21 Aralık 1963 tarihine kadar Rumlar tarafından yapılan saldırılarda Roma Statü'sünün belirlediği soykırım maddelerinin pek çoğunu Rumlar ihlal etmiştir. Akritas Planı²² çerçevesinde hareket eden Rum saldırganların, plana sadık kalarak yaptıkları saldırılar soykırım suçu olan maddelerinin ihlali olarak karşımıza çıkmaktadır.

4. 24 Aralık 1963: Kumsal Saldırısı

23 Aralık 1963 tarihinde Kıbrıs Cumhurbaşkanı Başpiskopos Makarios ile Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Fazıl Küçük arasında bir ateşkese varılmıştır. Lakin ateşkesin devam ettiği 24 Aralık gecesi

¹⁹ “İki Türk Lise Öğrencisi Gaddarca Vuruldu”, *Akın*, 22 Aralık 1963; Kıbrıs'ta basın yayın Rumların elinde olmuştur. Rumlar bu durumdan faydalanarak “Türklerin devlete isyan ettiğini, Rumların ise bu isyana karşı bastırma girişimine girdiğini, Kıbrıs devletinin bütünlüğünü sağlamayı amaçladıklarını” ilan etmişlerdir. Böylece Rumlar uluslararası camiayı yanlış bilgilendirerek, kendi çıkarlarına göre bir propaganda yaparak kendilerinin haklı olduklarını anlatmaya çalışmışlardır. Fakat bunun gerçek olmadığı, hakikatin çok farklı olduğu kısa bir süre sonra anlaşılmıştır. Rumlar, bilerek isteyerek Türkleri yok etmeye çalışmışlar ve 1964 yılına mutlu olarak girmeyi, Türklerden kurtulmayı ve Kıbrıs'ın tamamen kendilerinin olmasını planlamışlardır. Harry Scott Gibbons, *Kıbrıs'ta Soykırım*, s. 13.

²⁰ Harry Scott Gibbons, *Kıbrıs'ta Soykırım*, s. 7.

²¹ Rumlar'ın Türklere karşı topyekün saldırısı 21 Aralık 1963 tarihinde başlamıştır. Lakin bu tarihten önce Rumların bazı saldırıları topyekün saldırılarına hazırlık olarak yaptıkları anlaşılmaktadır. Bu hazırlık olarak saldırılarına 9 Aralık 1963 tarihinde Baf Kasabası yolu üzerinde Fehim Mustafa isimli Türk kastı olarak ezilmiştir. “Adamı Çiğneyip Kaçtı”, *Akın*, 9 Aralık 1963, s. 1; 14 Aralık 1963 tarihinde ise Mehmet Mahmut Kasab, Üç Şehitler (Goşsi) Köyünde kendi fırın dükkânında otururken kimliği bilinmeyen kişiler tarafından silahla öldürülmüştür. “Bir Türk'e Ateş Açıldı”, *Akın*, 17 Aralık 1963, s. 1.

²² Akritas Planı, Türkleri bir günde yok etme planıdır. Rum devlet adamlarının bir konsey olarak oluşturdukları bir örgüt olan Akritas'a, Yunan Genelkurmay Başkanlığı belgelerinde de yer verilmiştir. Bkz. Niyazi Kızılyürek, *Bir Hınç ve Şiddet Tarihi Kıbrıs'ta Statü Kavgası ve Etnik Çatışma*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2016, s. 286.

Kumsal bölgesine Terezepulos kod ismini kullanan Yunan subayı liderliğinde 150'den fazla tam teçhizatlı Rum EOKA militanı gelmiştir. Buranın korunmasız bir bölge olduğunu öğrenen Rum EOKA militanları, Yunan komutanın idaresinde insanlık tarihine kara leke olarak giren Banyo katliamını yapmışlardır.

Kıbrıs Türk Alay Komutanlığı'nda görev yapan Elazığlı Binbaşı Nihat İlhan burada İrfan Bey Sokak, 2 Numara'da ikamet etmektedir. Nihat Bey görevdeyken, eşi Müriyet İlhan hanımefendi, çocukları 6 yaşındaki Murat, 5 yaşındaki Kutsi ve 10 aylık bebek olan Hakan olay günü evde oturmaktadır. Rum asker ve teröristlerin geldiklerini duyunca, evin banyosunda küvet içerisinde saklanmaya gitmişler; ama Yunan komutasındaki Rumlar tarafından o küvet içerisinde canice katledilmişlerdir. *Morning Post* gazetesi muhabiri bu olay için; “*Bir banyo küvetinde bir anne ve üç küçük çocuğunun cesetlerini gördüm. Tek suçları babalarının bir Türk subayı olmasıydı.*” demiştir²³.

5. 24 Aralık 1963: Ayvasıl Saldırısı

Ayvasıl, içerisinde 120 Türk'ün olduğu karma bir köydür. Köye giren Rumlar evleri yakarak, yağmalamışlardır. Ayvasıl'da yaşayan Türkleri, genç, yaşlı, kadın, erkek ve bebek demeden öldürmüşler ve açtıkları çukura topluca gömmüşlerdir²⁴. Türkiye'de tedaviye gelen bir köylü, Rumların üzerlerini ararken makineli tüfekle birden herkesi taradıklarını söylemiştir²⁵.

13 Ocak 1964 günü Ayvasıl'da yapılan kazılarda Türklerin çürümüş cesetleri meydana çıkarılmıştır. Sayıları 30 olarak tahmin edilen bu cesetlerin çoğunun kimliklerini teşhis imkân dâhilinde değildir ve ateşkesten sonra öldürülmüşlerdir²⁶. Ayvasıl'da yapılan saldırıda öldürülmüş olanların gömüldükleri toplu çukurun açılmasına İngiliz

²³ Ulvi Keser, *Kıbrıs'ta Türk-Yunan Fırtınası (1940-1950-960-1970)*, s. 293; Handan Berber, Ege Bölgesi Yerel Basınında 1963-1967 Kıbrıs Olayları, s. 70.

²⁴ Harry Scott Gibbons, *Kıbrıs'ta Soykırım*, s. 138-139.

²⁵ “Yarahılar Kıbrıs Katliamını Anlattı” *Milliyet*, 30 Aralık 1963, s. 1.

²⁶ “Ayvasıl'da Yapılan Kazılarda Kardeşlerimizin Çürümüş Cesetleri Meydanlara Çıkarıldı”, *Bozkurt*, 14 Ocak 1964, s. 1.

askerleri ve ST John Ambulans Teşkilatı Temsilcileri ile Türk doktorlar da katılmışlardır. Kazının yapılmasında bulunan yerli ve yabancı basından ise toplam 20 gazeteci vardır. Her çukurda en az 4 ceset bulunmuştur²⁷.

6. 23-24 Aralık 1963: Küçük Kaymaklı Saldırısı

Nüfusunun çoğu Türk olan bu köye saldırmak Rumlar açısından Akritas Planının gerçekleştirilmesi yolunda zorunlu bir harekettir. Nitekim EOKA'nın acımasız liderlerinden Nikos Sampson komutasındaki Rumlar ve Ada'da bulunan Yunan Alayı'ndan askerler Küçük Kaymaklı'nın etrafını çevirerek kuşatma altına almışlardır²⁸. Olayları veren gazete "100 yaşındaki köy imamı Hüseyin İğneci ve 17 yaşındaki kötürüm oğlu kafaları kesilerek öldürüldü. Cesetleri İngiliz askerleri bulup getirmişti. Küçük Kaymaklı'daki Türklerin 30 evi yakılmış ve evlerin %90'ı yağmalanmış 1 Ocak'ta Küçük Kaymaklı'daki 5 ev ve Çağlayan'daki 3 ev yakılıp yağmalanmış durumda" diyerek haberi vermiştir²⁹. Rumlar, Küçük Kaymaklı'da 23 Aralık gecesi saldırıya geçerek, 92 Türkü öldürmüşler, 475 kişiyi yaralamışlardır. Bu saldırıdan sonra çok sayıda Türk'ün akıbetinden haber alınamamıştır³⁰.

7. 8 Şubat 1964: Arpalık Köyü Saldırısı

Rumlar, Akritas Planı çerçevesinde 1964'ün ilk soykırımını Lefkoşa'nın güneydoğusunda, Akıncılar semtine çok yakın olan ve içerisinde 30-35 hane olan Arpalık köyüne saldırarak yapmışlardır. Rumların bu saldırısında ikisi kadın olmak üzere 5 Türk de kayıp

²⁷ Vehbi Zeki Serter, *Kıbrıs'ta Rum-Yunan Saldırıları ve Enosis*, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 2008, s. 212.

²⁸ Ahmet Gülen, *İnönü Hükümetleri'nin Kıbrıs Politikası (1961-1965)*, Berikan Yayınevi, Ankara 2016, s. 78.

²⁹ "Rum Çetecilerin Küçük Kaymaklıdaki Vahşetleri de Meydana Çıkıyor 100'lük İmam ile 17 Yaşındaki Kötürüm Oğlunun Kafaları Kesilerek Öldürüldü", *Bozkurt*, 2 Ocak 1964, s. 1; "Gazeteciler Küçük Kaymaklıyı Gezdi Evlerin Yüzde Doksanı Yağma Edildi", *Bozkurt*, 2 Ocak 1964, s. 2.

³⁰ Mehmet Altun, *Kıbrıs Olayları (1960-1974) ve Gaziantep Kıbrıs Gazileri*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep 2016, s. 70.

olmuştur. Kıbrıs basınında yer alan şu bilgi ise üzerinde hiç durulmamış konulardandır: Türkleri katliamdan korumak için gelen BM'ye mensup İngiliz askerleri ise araçlarından dışarı çıkmamışlardı³¹. Saldırıdan sonra köye giden yabancı gazeteciler, gördükleri tablo karşısında çok etkilenmişlerdi. Rumların bu derece vahşet yaşatacaklarını tahmin edememişlerdi. Köy bütünüyle yakılıp yıkılmış, Türkler küçük büyük demeden kurşuna dizilmişti. Cesetlerin hepsinin, küçükbaş ve büyükbaş hayvanların tümünün hem kurşunlanmış hem de yakılmış halleri onları çok etkilemiştir³².

8. 11 Mayıs 1964: Magosa Saldırısı

Rum polisi ve Yunanlı üç asker Magosa'nın Türk kesimine geldiğinde Türk polisler tarafından durdurulmak istenmiş ama Rum ve Yunanlar bu isteğe karşı silahlarına davranarak Türklere ateş açmıştır. Bu çatışma esnasında Rum ile Yunanlı iki asker öldürülmüştür. Rumlar bu olayın üzerine Türklere intikam almak için çarşıda bulunan ve tamamı sivil olan 32 Türk'ü kaçırıp Magosa'nın dış kısmına götürmüşler ve orada kurşuna dizmişlerdir. Rum idarî makamlarının bu kanunsuz ve acımasız saldırıyı bildiği ve üstünü örtüğü Rum gazeteleri tarafından daha sonra yazılmıştır³³.

9. 15 Kasım 1967: Boğaziçi ve Geçitkale Saldırıları

Terör örgütü lideri Grivas ve teröristleri 15 Kasım'da Geçitkale ve Boğaziçi bölgesinde kadın ve çocukların da içinde olduğu 26 kişiyi arkadan kurşuna dizerek canice öldürmüşlerdir. Cesetler arasında gözleri oyulmuş, süngü ile delik deşik edilen ve ikiye bölünerek öldürülen Türkler vardır. Her iki köyü işgal eden Rumlar ve Yunan askerleri tüm evleri soyarak yağmalamışlar, Türklerin keçi ve tavuklarını dahi yanlarında götürmüşlerdir. Saldırıda sırtı delik deşik olan ve 15 kurşunla

³¹ "Saldırıları İzlediler", *Halkın Sesi*, 8 Şubat 1964, s. 1.

³² Mehmet S. Emircan, *Kıbrıs Türk Toprağıdır 2*, Türk Metal Sendikası Araştırma Bürosu, İstanbul 2000, s. 244.

³³ Niyazi Kızılyürek, *Bir Hınç ve Şiddet Tarihi Kıbrıs'ta Statü Kavgası ve Etnik Çatışma*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, s. 345-346.

yaralanan Ayşe Hasan isminde bir kadın görgü tanığıdır³⁴.

BM Genel Sekreteri U Thant, hazırladığı bir raporda bu saldırısının Rum Milli Muhafızları tarafından önceden planlandığını bildirmiştir. Genel Sekreter U Thant, bu konudaki raporunu da Güvenlik Konseyinin toplantısında açıklamıştır. U Thant 10 sayfalık raporunda Boğaziçi ve Geçitkale çarpışmalarının nedenlerini, gelişmelerini ve sonuçlarını anlatmıştır³⁵.

Boğaziçi ve Geçitkale saldırıları ile ilgili Türk hükümeti de ayrıca Bakanlar Kurulunu toplayarak Başbakan Süleyman Demirel başkanlığında 15 Kasım saat 21.30'dan, 16 Kasım 1967 sabah 09.55'e kadar toplantı yaparak durumu görüşmüştür³⁶.

³⁴ “İlk Rakam: Çarpışmalarda 23 Şehit verdik. Bulunan cesetler arasında gözleri oyulmuş, süngü ile delik deşik edilmiş ve ikiye bölünmüş olanlar var”, *Bozkurt*, 17 Kasım 1967, s. 1.

³⁵ “U Thant, Kıbrıs'taki, son olayların Rumlar tarafından daha önceden planlandığını raporunda açıkladı”, *Bozkurt*, 19 Kasım 1967, s.1. U Thant raporunda olayların gelişmelerini şöyle yapmıştır: 15 Kasım Çarşamba günü çatışmada Kıbrıs Milli Muhafız Kuvveti'nin Birleşmiş Milletler askerlerini ateş altına almışlardır. Gerginliğin son haftalarda bilhassa Boğaziçi köyü bölgesinde çok arttığını, buna sebebin Rumlarla Türklerin karışık oturdukları bu köyde Kıbrıs polisinin yeniden devriye gezmeye başlamasıdır. Kıbrıslı Rum devriyeleri yanlarında bir manga piyade askeri ile gelmiş üç el ateş edilmiş, arkasından otomatik silah sesi gelmiştir. Çatışmada ağır makineli tüfekler, milli muhafızların zırhlı araçlarındaki topçu silahları kullanılmıştır. Türk hükümetine göre çarpışma General Grivas'ın önceden planladığı, ağır silahların, zırhlı araçların kullanıldığı büyük cepheli bir saldırının sonucudur. Boğaziçi harekâtının çapı, harekâtın yürütülüş hızı milli muhafızların bunu önceden planladıklarını açıkça ortaya koymaktadır. Kısa aralıklarda birçok devriyenin gönderilmesi adet değildir ve sonraki gelişmeler için de bu şüphesiz önemli bir faktördür. bkz. *Special Report on Recent Developments in Cyprus/by The Secretary-General*, BM, S/8248/Add.2 Konu ile ilgili diğer yazışmalar için bkz. *Items in Peace Keeping Operations Cyprus Meeting with Representatives of Greece and Cyprus-* BM, S-0869-0001-03-00001. Boğaziçi ve Geçitkale saldırılarının önceden planlandığının bir diğer kanıtı ise Glafkos Klerides tarafından anılarında itiraf edilmiştir: bkz. Glafcos Clerides, *Cyprus: My Deposition*, Alithia Press, Lefkoşa 1989.

³⁶ Başbakan Süleyman Demirel toplantıdan çıktıktan sonra açıklama yapmıştır. “Kıbrıs'ta Rumlar tarafından dün saat 20.00'de işgal edilen Türk köyleri bugün sabahın erken saatlerinde tahliye ettirilmiştir. Bu gibi tasallutların tekrerrür etmemesini ümit

Ayrıca Birleşmiş Milletler Kıbrıs Barış Gücü de bir bildiri yayınlamıştır. Bu bildiriye göre saldırı sırasında 24 Kıbrıslı Türk öldürülmüştür³⁷.

10. 1974 Yılında Rumların Saldırıları

Makarios 1974 yılında Yunanistan ve Grivas'ın desteklediği EOKA-B'yi, Grivas öldükten sonra yasadışı ilan etmiştir³⁸. Yunan Askerî Cuntası'nın desteği ile Makarios'a askerî darbe yapılmış yönetime tek amacı tek bir Türk kalmayana kadar savaşmak olan terörist Nikos Sampson getirilmiştir. Sampson, Kıbrıs'ta Türklere karşı yapılan kanlı saldırıların hem planlayıcısı hem de uygulayıcısıdır. Bu tarihte yapılan uluslararası suçlar kategorisindeki saldırılar ise İphesos Planına göre yapılmıştır³⁹. Türkiye bu duruma diplomatik bir çözüm bulunmayınca Garanti Antlaşmasının kendisine verdiği müdahale hakkını kullanarak Kıbrıs'a askerî çıkarma yapmıştır⁴⁰.

ederim.” Dışişleri Bakanlığı Kültür ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, *Dışişleri Belleteni*, Sayı 16-27 (1967), s. 22.

³⁷ Dışişleri Bakanlığı Kültür ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, *Dışişleri Belleteni*, s. 22-23.

³⁸ Feshedilmiş olan EOKA terör örgütü, Yunan Askerî Cuntası tarafından desteklenerek EOKA-B ismiyle yeniden yapılandırılmıştır. Bu örgütün yeniden dizayn edilmesindeki kurucuları, Kıbrıs'taki Rum Millî Muhafız Ordusu'nda görevli olan Yunanlı subaylardır. Örgütün başına da 1971 yılında Yunan Cuntası tarafından gizlice Ada'ya getirilen Grivas geçirilmiştir. Yusuf Hacak, Öncesi ve Sonrasıyla Türkiye'nin Kıbrıs Üzerindeki Garantörlük Hakkı, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2005, s. 65-66.

³⁹ İphestos Planı olarak bilinen plan, Akritas Planının 1974'te güncellenmiş halidir. Rum Millî Muhafız Ordusu'nun Kıbrıs'ta Türkleri tamamen yok etme planı olarak yorumlanmalıdır. Harry Scott Gibbons'un İphesos Planı ile ilgili düşündüklerine göre; İphestos Planının bilgileri, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yaptığı 1974 Attila Harekâtında Rumlardan ele geçirilen belgelerde yer almaktadır. Bu ele geçirilen belgelerde var olan bilgilere göre Kıbrıs'ta var olan ve Türklerden tam olarak arındırılacak bölgeler ve bunun daha ötesinde soykırımla yok edilecek Türklerin nerelere gömüleceğini gösteren bilgiler vardır

⁴⁰ “Kıbrıs'a Yapılan Harekâtın Meydana Getirmesi Muhtemel İhtilatlar Karşısında, Gerekliliği, Sınırı ve Miktarı Hükümetçe Takdir ve Tayin Olunacak Şekilde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Yabancı Ülkelere Gönderilmesine İzin Verilmesine Dair Başbakanlık

11. 20 Temmuz 1974: Alaminyo Köyü Saldırısı

Rumca Aleminos denilen Alaminyo köyü, 350 Rum ve 183 Türk'ün birlikte yaşadığı karma bir köydür. 20 Temmuz'da Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kıbrıs'ta harekâta başlamasından sonra, bu köye gelen Rum militanları, köye girmişler ve Türklerin yaşadığı bölgeye giderek, burada yaşayan ne kadar Türk varsa toplayıp (erkek, kadın, çocuk, bebek, yaşlı, genç) köyde bulunan Rum okuluna hapsetmişler ve genç olan Türk erkeklerini kurşuna dizerek öldürmüşlerdir. Öldürdükleri Türklerin cesetlerini iş makinaları ile açtıkları çukurlara gömmüşlerdir. 24 Temmuz günü Aleminyo köyünde 5 yaş ile 80 yaşında değişen Türklerden 20 kişiyi Rumlar acımasızca öldürmüştür.

Temmuz 1974 tarihinde Nikosya'da bulunan Gaziveren köyünde EOKA-B terör örgütüne mensup olan militanlar 6 Türk'ü öldürmüşler ve 22 Türk'ü de yaralamışlardır. 21 Temmuz 1974'te ise Rumlar Limasol'da yaşayan Türklerden silahsız 26 kişi öldürmüş, 1750 Türkü de rehin almıştır⁴¹.

12. 14 Ağustos 1974: Atlılar Köyü Saldırısı

20 haneden ibaret, savunmasız durumdaki Atlılar köyünün kadın ve çocuklardan oluşan Türk ahali 14 Ağustos 1974 tarihinde gelen Rumlar tarafından köy dışına çıkarılmıştır. Burada ahali elleri arkaya bağlanarak sıralanmış ve Rumlar genç, yaşlı, bebek, kadın demeden bu Türkleri kurşuna dizmiştir. Daha sonra iş makinaları ile 20 metrelik bir çukur açılmış ve Türkler o halde çukura atılmışlardır. Olaya tanıklık edenler Türk kadın ve kızlarının öldürülmeden önce tecavüze uğradıklarını söylemişlerdir⁴².

Tezkeresi", *TBMM Tutanak Dergisi*, 13. Birleşim, (20.7.1974), c.13, Toplantı 13; Başkanlık Cumhuriyet Arşivi (=BCA), *Tasnif numarası: 30-18-1-2*, Kutu (=K). 317, Gömlek (=G) 47, Sıra (=S) 8 [19.07.1974].

⁴¹ "International Herald Tribune Rum barbarlığını teşhir etti. Limasol'daki Türkler esir telakki ediliyor", *Bozkurt*, 28 Temmuz 1974, s. 1.

⁴² Ali Satan, Erdoğan Şentürk, *Tanıkların Diliyle Kıbrıs Olayları 1955-1983*, Tarihçi Kitabevi, İstanbul 2012, s. 257-259.

13. 14 Ağustos 1974: Muratağa-Sandallar Saldırısı

Atlılar Köyü ile aynı bölgede yer alan Sandallar ve Muratağa köyleri de Rum militanlarının vahşetinden paylarını almıştır. Atlılar'da vahşet yapan Rum militanlar soykırım faaliyetlerine Sandallar ve Muratağa'ya geçerek devam etmişlerdir.

Rumlar, Sandallar köyündeki Türkleri toplamışlar ve Muratağa köylüleriyle beraber, köylerin birleşim noktasında bulunan çöplüğe götürerek kurşuna dizmişler ve daha sonra da öldürdükleri Türkleri yakmışlardır. Bu saldırıda 88 sivil kadın-çocuk demeden öldürülmüştür. Cesetleri bir çobanın bulunduğu Muratağa ve Sandallar katliam çukurunda 2 haftalık bebeklerin yanı sıra çok yaşlı olan Türklerin olduğunu yabancı gazeteciler belirtmiştir⁴³.

Muratağa köyünde imamlık yapan emekli öğretmen Hasan Murat ise vahşete canlı olarak şahit olmuştur:

“Üç gün ses etmeden kaldık. Dışarıda köpek gezse tavuk eşelense, eyvah! Geldiler, buldular bizi diye korkup kaldık...Allah, günahsa affetsin...Köylülerimin ölüme götürülüşlerini gördüm; yerimden çıkıp bir şey yapamadım.”⁴⁴

14. 15 Ağustos 1974: Taşkent Saldırısı

Larnaka'ya bağlı olan Taşkent köyüne, Rumlar 15 Ağustos'ta saldırmışlar ve masum 50 sivil Türk'ü acımasız şekilde katletmişlerdir. Katliamdan yaralı olarak kurtulan Fuat Hüseyin Rumların canice saldırısının tanığıdır. Taşkent'te yapılan saldırıları anlattığı ifadesinin sonunda şöyle demiştir: *“Taşpınar'daki 5 Türk ise palalarla parçalanarak öldürülmüş ve 43 sivil de esir olarak Rumlar tarafından yanlarında götürülmüştür”⁴⁵*.

⁴³ “İsveç TV'si Sınirlerine Hâkim Olamayan Bu Filme Bakmasın Diye Katliamı Gösterdi”, *Milliyet*, 2 Eylül 1974, s. 1.

⁴⁴ “Tanıklar Katliamı Anlatıyor”, *Milliyet*, 3 Eylül 1974, s. 1.

⁴⁵ “Yeni Katliamlar”, *Bozkurt*, 23 Ağustos 1974, s. 1.

EOKA-B terör örgütü militanı olan Rum Andreas Dimitriu yıllar sonra Rum gazetesinin birine verdiği bir demeçte Taşkent Katliamı ile ilgili konuşarak işledikleri soykırım suçunu itiraf etmiştir:

“Ne yaptysak devletin yasal güçleriyle birlikte yaptık. Köydeki 89 Türk erkeğini topladık. Onlar öldürüleceklerini bilmiyorlardı. Toplananlar Hirokitia'dan gelen askerler tarafından götürüldü. Bu arada gelen askerler intikam için bazı genç kadınlara da tecavüz ettiler. Toplanan Türk erkekleri daha sonra topluca öldürüldü, dozerlerle açılan çukurlara gömüldü.”⁴⁶.

16. 21 Temmuz 1974: Limasol Saldırısı

Limasol'da yaşayan 13-16 yaşlarında toplam 25 erkek çocuğunu evlerinden zorla toplayarak briket fabrikasına götürmüşler ve burada küçük çocukların kafalarını press makinasında ezerek öldürmüşlerdir. Rumların Türk çocuklarını acımasızca press makinasına koyarken, “Türklerin soyunu işte böyle kurutuyoruz” şeklinde bağırmaclarına tanık olanlardan biri olan Salahi Hilal isminde, Doğruyol semtinden, EOKA-B tarafından kaçırılan, vücudunun etleri bıçakla kesilerek kanı emilen bir Türk'tür⁴⁷.

Sonuç ve Değerlendirme

Kıbrıs Rum Yönetimi ve Yunanistan, *Enosis* amacının önündeki en büyük engel olarak Kıbrıslı Türkleri görmüş ve onları ortadan kaldırmak amacıyla 1963 - 1974 yılları arasında, sistematik bir biçimde ve orantısız güç kullanarak Türklere karşı şiddet ve saldırılarda bulunmuştur. Saldırıların bir kısmı da 22 Temmuz 1974 - 15 Ağustos 1974 arasında BM kontrolünde ateşkes sürecinde, planlı, organize bir şekilde icra edilmiştir. Saldırıların tek bir yerden yönetilmesi uluslararası hukuk antlaşmalarının, Cenevre Sözleşmelerinin, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin, Sivil ve Siyasi haklara ilişkin Uluslararası Antlaşmaların, Ateşkes Zamanında ve Askerî Çatışmalar Zamanı Kadın

⁴⁶ “Katliam İtirafı,” *Hürriyet*, 22 Kasım 2004, s. 2.

⁴⁷ Turgay Bülent Göktürk, “Kıbrıs'ta Rumların Gerçekleştirdiği 1974 Katliamları”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Sayı 228 (2017), s. 6.

ve Çocukların Korunması Beyannamesi ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 09 Aralık 1948 tarihinde kabul ettiği Soykırım Suçunun önlenmesine ve Cezalandırılmasına İlişkin Sözleşme olan Roma Statüsü'nün 2. Maddesinde belirtilen;

a) Grup üyelerinin öldürülmesi,

b) Grup mensuplarında ciddî bedenî ve zihnî zarara sebep olma, maddelerinin ihlali olan saldırılardır.

Rum saldırılarının karşılığı olan suç tanımı bu maddelerle tam olarak örtüşmektedir. Rumlar, Türklere karşı soykırım suçunu işlerken etnik temizlik saldırılarını, amaçlarına hizmet eden bir araç olarak kullanmışlardır. Etnik temizlik saldırılarında bir bölgede bir nüfusun zorla yerinden edilmesi amacı vardır. Soykırım ise bir grubu toplu yok etmek amacıyla hareket etmektir. Bu açıdan soykırım amacıyla, etnik temizlikle yerinden edilen Türklere karşı suç işlenirken etnik temizlik bir amaç durumundadır. Bu etnik temizlik temizlik ile yerinden edilen Türklerin sayısı 1958 ile 1964 tarihleri arasında yaklaşık 35.000 Türk iken sadece 1974 yılında 60.000 Türk etnik temizlik ile yerlerinden edilmiştir.

Soykırım suçunu diğer suçlardan ayıran en temel nokta suçun bir grup tarafından işlenirken özel bir amaçla saldırılmış ve işlenmiş olmasıdır. Bir saldırının soykırım suçu sayılması için yukarıda yazılmış olan Roma Statü'sünün belirlediği 5 gruptan birinin bilinçli olarak işlenmesi gerekir. Soykırım suçundan mağdur olan kimse, sistemli olarak saldırıya uğrayan grup içerisinde yer almak zorundadır. Yani bir soykırım suçundan bahsedebilmek için mağdurun belirli bir etnik, ırksal, dinsel veya ulusal grup içerisinde yer alması gerekmektedir. Burada bahsettiğimiz Rumların işlediği soykırım saldırılarında tam rakam bilinmemekle beraber, Rumların soykırım saldırılarında şehit edilen Kıbrıslı Türklerin sayısı kadın ve küçük çocuklar dâhil 2100 kişidir. Bu sayı BM'nin de katılımı ile 1981 tarihinde Kıbrıslı Türk lideri Rauf Denktaş ve GKRK'nin liderinin karar almasıyla kurulan Kayıp İnsanlar Komitesi'nin verdiği rakamdır. Bunun yanında Rumların soykırım saldırılarında ortadan kaybolan Türklerin de varlığı meseleyi başka boyuta taşımıştır. Ailesinden haber alamayan Türklerin Kayıp İnsanlar Komitesine

yaptıkları baaşvuruya göre sadece 1974 tarihinde 492 Türk kaybolmuştur. Kayıp İnsanlar Komitesi'nin yaptığı araştırma ve kazılara göre ise 2006 yılından bugüne kadar 492 kayıp Kıbrıslı Türk'ten 291 tanesi bulunmuş ve yapılan DNA testleri sonucunda kimliklendirilmiş ve ailelerine bilgi verilmiştir. Bugün hâlâ 201 Türk'ün naaşı aranmaktadır.

Uluslararası Ceza Mahkemesinin yargılama alanına giren soykırım suçundan yargılanmak için özel bir statüye sahip olmak gerekmez. Yukarıda bahsedilen gruplar içerisinde yer alanlara karşı bir saldırı yapan herkes soykırım suçlusu olarak suçlanabilir. Asker veya sivil fark etmeden fail olarak kişiler yargılanabilir. Devlet'in sistematik olarak bir gruba karşı soykırım suçu işlemesi halinde devletin tüzel kişiliğinden dolayı devlet yargılanamaz ama soykırım suçunu oluşturacak kararları alan, suça iştirak eden, uygulayan kim varsa soykırım suçlusu durumundadır ve Uluslararası Ceza Mahkemesinde yargılanabilecektir. Ve soykırım suçunun da dâhil olduğu işlenen uluslararası suçlar için bir zaman aşımı söz konusu değildir. Roma Statüsü'ne taraf olan devletlere mensup suçlular bu suçlardan dolayı yargılanabilir.

1963-1974 döneminde Kıbrıs Adasında Türklere yapılan saldırılar incelendiğinde Rumlar yanında Yunanistan'ın da resmi veya gayri resmi olarak ama fiilen Kıbrıs'taki suçlara iştirak etmiş olduğu açıktır. Dönemin Yunan yetkilileri bu suçlara yönelik açılacak davaların muhatabıdır. 1955'ten 1974 tarihine kadar Kıbrıs'ta terör örgütü kurup, örgüte silah ve asker tedariki yapan, 1963, 1967 ve 1974 tarihlerinde Türk köylerine saldırılar yaparak Türkleri soykırıma uğratan saldırganlar içerisinde bizzat Yunan subayları da vardır. Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesinin yargılamalarında, Kambanda'nın soykırıma iştirak ettiğine delil getiren mahkeme, bu kişiye soykırım suçundan ömür boyu hapis cezası vermiştir. Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesinin verdiği bu karara dayanarak Yunanistan'ın da Kıbrıs'taki Türk Soykırımına iştirak ettiği, teşvik ettiği sabit olduğundan soykırım suçlusu olarak yargılanmaları gerekmektedir.

Rumların 1955'ten başlayan ve 1974 tarihine kadar yukarıda açıklanan saldırıları, yine yukarıda açıklanan uluslararası hukukun kabul ettiği sözleşmelerdeki suç tanımlarına girdiği için Rumların, Türklere karşı bu süre zarfında yaptıkları saldırılar soykırım suçu kategorisine

girmektedir. Statüye taraf olmalarından dolayı Rumlar hakkında Uluslararası Ceza Mahkemesinde Soykırım Suçu işlemeden ötürü yargılanmaları için gerekli girişimler yapılmalıdır.

Kıbrıs'ta Rumların Türklere karşı saldırıları bir iç savaş şeklinde değerlendirilemez. Çünkü saldırıya uğrayan Türklerin hemen hepsi, tamamen sivil olan, eline silah almamış kadın, çocuk, yaşlı ve bebeklerdir. Türkler, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin toprak bütünlüğünü bozmak, ayrı bir devlet kurmak için ayaklanma yapmamışlardır. Zaten kendileri 1960 yılında kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurucu ortaklarıdır. Türklere karşı saldıran Rumlar, imzalanan Londra Antlaşmasının maddelerine aykırı olarak saldırmışlar ve Türklere karşı Soykırım, İnsanlığa Karşı Suçlar, Savaş Suçu işlemişlerdir. Dolayısıyla Uluslararası Hukuka göre Türklere karşı işlenen suçların Uluslararası Ceza Mahkemesinde yargılanması gerekmektedir.

Ayrıntıları yerli, yabancı tanıklarca kayıt altına geçirilmiş, Dünya basınında yer almış, BM kayıtlarına geçmiş saldırılarda Rumlar, BM'nin "Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi" ile belirlenen maddelerin hepsini ihlal ederek Türklere karşı bir soykırım suçu işlemişlerdir. Bununla birlikte Rumlar, saldırıları esnasında sadece soykırım suçu işlemekle kalmamışlar, Uluslararası Ceza Hukuku ile belirlenen Uluslararası Ceza Mahkemesinin incelediği suçlardan "savaş suçu, insanlığa karşı işlenen suç" ve "saldırı suçunu" da işlemişlerdir.

Rumların, soykırım suçlarından dolayı yargılanmamış olması dünya barışı önündeki bir engeldir. Bu durum diğer devletler tarafından bir emsal olarak kabul edilebilir ve dünyanın herhangi bir noktasında yeni bir soykırım saldırısı yapılabilir ve nitekim yapılmaktadır. Rumların, soykırım suçlarından dolayı yargılanmaları, diğer devlet ve organizasyonların benzer fiiller işlemeleri halinde yargılanacaklarını bilmelerine sebep olacağından dünya barışına da katkıda bulunacağını düşünmekteyiz. Rumların soykırım suçu işlediklerinin uluslararası arenada dile getirilmesi, sivil toplum kuruluşlarının bu durumu ön plana çıkaran faaliyetlerde bulunulması gerekmektedir.

Yapılacak başvurular neticesinde "Uluslararası Kıbrıs Ad Hoc Ceza Mahkemesi" kurularak Rumlar yargılanabilecek ve adalet yerini

bulabilecektir. Bu durumun uzun zamandır çözülemeyen Kıbrıs Sorununun çözümüne de olumlu katkısı olacağı öngörülmektedir. Bununla birlikte Rumların yargılanması diğer devletlere de bir ikaz olacak, herhangi bir saldırıdan dolayı kendilerinin de cezalandırılacaklarını düşüneceklerinden dolayı dünya barışına katkıda bulunacaktır. En önemlisi masum insanlar için adaletin var olduğu ispat edilmiş olacaktır.

KAYNAKÇA

Arşiv Kaynakları

BCA, 30-18-1-2, K. 317, G. 47, S. 8 [19.07.1974]

Araştırma ve İnceleme Eserleri

A. Ortega, *UNFICYP Expert The Ortega Report*, Dünya Kıbrıs Türkleri Vakfı Yayınları No. 1, Ekim 2011

ALMAYAHHI, Hayder İsam Abbas, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde Savaş Suçları, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2017

ALTUN, Mehmet, Kıbrıs Olayları (1960 1974) ve Gaziantep Kıbrıs Gazileri, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, 2016

AKKURT, Aydın, *Türk Mukavemet Teşkilatı*, Bayrak Matbaacılık, İstanbul 1999

BERBER, Handan, Ege Bölgesi Yerel Basınında 1963-1967 Kıbrıs Olayları, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Manisa 2013

BEYAZIT, Özgür, Uluslar Arası Ceza Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Yetkisi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2008

Clerides, *Glafcos Cyprus: My Deposition 1-4*, Alithia Press, Nicosia 1989

DURAN, Batuhan, Uluslararası Suçlar, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul 2013

EMİRCAN, Mehmet S., *Kıbrıs Türk Toprağıdır 2*, Türk Metal Sendikası Araştırma Bürosu, İstanbul 2000

EROL, Hande, Kıbrıs Politikalarında Lider Rauf Denktaş'ın Rolü, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul 2014

General Grivas, *Hayatım*, ed. Charles Foley, Çev. Cumhuriyet Atay, Kalkedon Yayınları, İstanbul 2012

GIBBONS, Harry Scott, *Kıbrıs'ta Soykırım*, Özyurt Matbaası, Ankara 2003

GIBBONS, Harry Scott, *The Genocide Files*, Charles Bravos Publishers, London 1997

GÖKTÜRK, Turgay Bülent, "Kıbrıs'ta Rumların Gerçekleştirdiği 1974 Katliamları", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Sayı 2228 (2017), s.159-170

GÜLEN, Ahmet, *İnönü Hükümetleri'nin Kıbrıs Politikası (1961-1965)*, Berikan Yayınevi, Ankara 2016

HACEK, Yusuf, Öncesi ve Sonrasıyla Türkiye'nin Kıbrıs Üzerindeki Garantörlük Hakkı, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2005

KESER, Ulvi, *Kıbrıs'ta Türk- Yunan Fırtınası (1940-1950-1960-1970)*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 2006

KIZILYÜREK, Niyazi, *Bir Hınç ve Şiddet Tarihi Kıbrıs'ta Statü Kavgası ve Etnik Çatışma*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2016

KOCA, Zafer, İnsanlık Suçunun Önlenmesi ve Mağduru Korunmasında Uluslararası Ceza Hukuku ve Uluslararası Ceza Mahkemesinin Önemi ve Etkileri, Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Muğla 2013

MAYAMBA, Junior Kayambe, Afrika'da İşlenen Uluslararası Suçlar ve Uluslararası Yargı, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2016

MAYES, Stanley, *Kıbrıs'ın İlk Cumhurbaşkanı Başpiskopos III. Makarios Yaşam Öyküsü*, Kalkedon Yayınları, İstanbul 2019

ÖZASLAN, Bahadır Bumin, “Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi Açısından Hocalı Katliamı”, *Hacettepe HFD*, (2014), s. 187-214

SATAN, Ali ve Erdoğan Şentürk, *Tanıkların Diliyle Kıbrıs Olayları 1955-1983*, Tarihçi Kitabevi, İstanbul 2012

SERTER, Vehbi Zeki, *Kıbrıs'ta Rum-Yunan Saldırıları ve Enosis*, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 2008

ŞENER, Bülent, “1967 Kıbrıs Krizi'nde Siyasi, Askeri ve Hukuki Boyutlarıyla Türkiye'nin Zorlayıcı Diplomasi Uygulaması”, *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Sayı 31, c. 16, s. 271-304

YALÇIN, Emrullah, “Kıbrıs'ta Türk Mukavemet Teşkilatı ve Rauf Denktaş”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı 58 (2016 Bahar), s. 111-148

Sürelî Yayınlar

“Adamı Çiğneyip Kaçtı”, *Akın*, 9 Aralık 1963, s. 1

“Bir Türke Ateş Açıldı”, *Akın*, 14 Aralık 1963, s. 1

“İki Türk Lise Öğrencisi Gaddarca Vuruldu”, *Akın*, 22 Aralık 1963, s.1

“Rum Çetecilerin Küçük Kaymaklıdaki Vahşetleri de Meydana Çıkıyor 100 lük İmam ile 17 Yaşındaki Kötürüm Oğlunun Kafaları Kesilerek Öldürüldü”, *Bozkurt*, 2 Ocak 1964, s. 1

“Gazeteciler Küçük Kaymaklıyı Gezdi Evlerin Yüzde Doksanı Yağma Edildi”, *Bozkurt*, 2 Ocak 1964, s. 2

“Ayvasıl'da Yapılan Kazılarda Kardeşlerimizin Çürümüş Cesetleri Meydanlara Çıkarıldı”, *Bozkurt*, 14 Ocak 1964, s. 1

“İlk Rakam: Çarpışmalarda 23 Şehit Verdik Bulunan Cesetler Arasında Gözleri Oyulmuş, Süngü ile Delik Deşik Edilmiş ve İkiye Bölünmüş Olanlar Var”, *Bozkurt*, 17 Kasım 1967, s. 1

“U Thant, Kıbrıstaki, Son Olayların Rumlar Tarafından Daha Önceden Planlandığını Raporunda Açıkladı”, *Bozkurt*, 19 Kasım 1967, s.1

“International Herald Tribune Rum Barbarlığını Teşhir Etti Limasol'daki Türkler esir telakki ediliyor”, *Bozkurt*, 28 Temmuz 1974, s. 1

“Yeni Katliamlar”, *Bozkurt*, 23 Ağustos 1974, s. 1

“Saldırıları İzlediler”, *Halkın Sesi*, 8 Şubat 1964, s. 1

“Katliam İtirafı,” *Hürriyet*, 22 Kasım 2004, s. 2

“Yaralılar Kıbrıs Katliamını Anlattı”, *Milliyet*, 30 Aralık 1963, s. 1

“İsveç TV'si Sinirlerine Hâkim Olamayan Bu Filme Bakmasın Diye Katliamı Gösterdi”, *Milliyet*, 2 Eylül 1974, s. 1

“Tanıklar Katliamı Anlatıyor”, *Milliyet*, 3 Eylül 1974, s. 1

T.B.M.M Tutanak Dergisi, 13. Birleşim (20.7.1974), c.13, Toplantı 13

İnternet Kaynakları

“Garanti Antlaşması (Zurich, 11 Şubat 1959), https://www.mfa.gov.tr/garanti-antlasmasi-_zurich_11-subat-1959_.tr.mfa (erişim tarihi: 15.03.2021)

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluş antlaşmaları olan Londra Antlaşması ve Garanti Antlaşması için bkz “Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Temel Yapısı (Zurih,11 Şubat 1959)”, https://www.mfa.gov.tr/kibris-cumhuriyetinin-temel-yapisi-_zurih_11-subat-1959_.tr.mfa (erişim tarihi: 15.03.2021)

AYDIN, Nurhan,“Soykırım İddiası ve Uluslararası Kriterler”; <https://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/AYDIN-Nurhan-SOYKIRIM-%c4%b0DD%c4%b0ASI-VE-ULUSLARARASI-KR%c4%b0TERLER.pdf> (erişim tarihi: 15.03.2021)

Raporlar

Dışişleri Belleteni, 1967, Sayı 16-27

Items-in-Peace-keeping operations-Cyprus-meeting with Representatives of Greece and Cyprus- BM, S-0869-0001-03-00001

Special report on recent developments in Cyprus/by the Secretary-General, BM, S/8248/Add.2

Summary

Cyprus Island came under Turkish rule in 1571. After the Ottoman-Russian War of 1877-1878, it was leased to Britain for its diplomatic assistance. Britain has taken over the administration of the island since this date. After the British administration started in Cyprus, the Greek separatists started activities to connect Cyprus to Greece. Greek Cypriots established the EOKA terrorist organization in Cyprus for their dreams of *Enosis*.

In 1960, Turks and Greeks established the Republic of Cyprus. The Greeks could only endure this joint rule for 3 years. Greek Cypriots started attacks on the Turks on 21 December 1963 to connect Cyprus to Greece. The attacks of the Greeks continued systematically until August 1974. Turkish partners of the Republic of Cyprus in 1960 were displaced after 1963.

The United Nations signed a convention in 1948 to prevent the crime of genocide. The crime of genocide, which is included in the international crime category, became a permanent crime with the "Convention on the Prevention and Punishment of Genocide" adopted by the United Nations General Assembly on 09.12.1948 and the definition of the crime of genocide was made in the 2nd article of this convention.

Article 2, which defines the crime of genocide, is regulated under the title of "Acts Constituting Genocide". According to the aforementioned article 2, "each of the following situations in five subparagraphs, which are carried out with the aim of destroying a national, ethnic, racial or religious group in whole or in part" constitute the crime of genocide:

- Killing of group members,
- Causing serious bodily and mental harm to group members,
- Intentionally changing living conditions in order to partially or completely destroy the physical existence of the group,

- Imposing measures to prevent births within the group,
- Forcibly transfer children belonging to the group to another group”

Greek Cypriot attacks between 1963 and 1974 have not been punished until today. The Greeks killed Turkish children in these attacks, killed old women and men. They raped Turkish girls in the Turkish villages they attacked. They killed small children with guns in the Kumsal district.

This article was written to discuss whether the attacks of Greek Cypriots fall under the United Nations Convention on the Prevention and Punishment of Genocide. The Greek attacks shown in the sources used in the article appear as a crime of genocide. From 1963 to 1974, the Greeks committed genocide against the Turks.

According to the evidence at hand for world peace, Greek Cypriots should be tried as criminals of genocide. The application must be made to the Office of the Chief Prosecutor of the International Criminal Court. After this application, the Cyprus Ad Hoc International Criminal Court can be established. Law fighters have a job for this.